

ปรับโครงสร้างเขตพื้นที่การศึกษา...ต้องเพื่อเด็ก

นำเสนอเมื่อ : 25 ต.ค. 2554

ตามที่กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้กำหนดรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นไปนั้น แต่เมื่อหันกลับมาดูประเทศไทยแล้วยังดูจะขาดความพร้อมในอีกหลายด้าน โดยเฉพาะคุณภาพของบุคลากรที่ดูเหมือนจะไล่ประเทศเพื่อนบ้านไม่ทัน ทั้งที่หากเทียบด้านศักยภาพและทักษะของคนในชาติกันแล้วประเทศไทยน่าจะมีคุณภาพเหนือกว่า แต่ด้วยวิธีการแก้ปัญหาและพัฒนาเท่าที่ผ่านมายังขาดประสิทธิภาพ หรือดำเนินการไม่ตรงจุดทำให้ศักยภาพความสามารถที่มีอยู่ในตัวเด็กไม่ได้ถูกค้ำหน้าออกมาพัฒนาส่งเสริมกันอย่างจริงจัง แถมปล่อยให้ปัญหาในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหมักหมมมาอย่างต่อเนื่อง

แม้ว่าได้มีการคิดแก้ไขด้วยการปฏิรูปการศึกษามาแล้วกว่า 10 ปี และนำมาปรับปรุงรอบ 2 กันใหม่อีกครั้งแล้วก็ตาม แต่คุณภาพการศึกษาก็ยังไม่ดีขึ้นเท่าที่หน้าจะเป็น ซึ่งส่วนนี้คงจะโทษว่าการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ผ่านมามีไม่ดีก็ไม่ได้ เพราะสิ่งที่กฎหมายการศึกษากำหนดขึ้นทั้งหลักการและวิธีการล้วนเป็นแนวทางที่ดีทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างที่ให้มีการยุบรวมหน่วยงานส่วนกลางที่มีมากถึง 14 กรม ให้เหลือเพียงแค่ 5 แห่ง เพื่อให้หน่วยงานส่วนกลางเกิดเอกภาพมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการงานนโยบาย สนับสนุน ส่งเสริม ติดตาม ประเมินผล ไม่ใช่เป็นผู้คิด สั่งการ รวมถึงปฏิบัติเองอย่างที่ผ่านมา หน่วยงานส่วนกลางจึงต้องมีขนาดเล็กลง โดยจะไปให้ความสำคัญกับระดับภูมิภาคที่เป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) ที่จะต้องมีขนาดใหญ่ อำนาจต้องเทียบเท่ากรม ส่วนโรงเรียนก็ต้องเป็นนิติบุคคล เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามบริบทและความต้องการของท้องถิ่น

แต่พอดำเนินการเข้าจริงหน่วยงานส่วนกลางกลับไม่ยอมปล่อยอำนาจ แถมยังเพิ่มขนาดทั้งหน่วยงานและปริมาณงานมากขึ้น จึงทำให้เขตพื้นที่การศึกษาทำได้แค่ปฏิบัติตามหน่วยเหนือ ทำงานธุรการเป็นไปรษณีย์เชื่อมต่อ ระหว่างหน่วยเหนือกับโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ผลลัพธ์จากการปฏิรูปการศึกษารั้งที่ผ่านมามีได้แค่โครงสร้างที่ทำให้ผู้บริหารจำนวนหนึ่งได้ตำแหน่งและซีที่สูงขึ้น แต่สำหรับคุณภาพการศึกษาของเด็กแล้วกลับไม่กระเตื้องขึ้นแต่อย่างใด ส่วนนี้จึงน่าจะเป็นคำตอบได้อย่างชัดเจนแล้วว่า โครงสร้างของหน่วยงานไม่ว่าจะมีจำนวนมาก น้อยหรือขนาดใหญ่ เล็กก็ตาม หากไม่ปฏิบัติตามหลักการ วิธีการที่กำหนดไว้ คุณภาพการศึกษาก็คงไม่เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพเด็ก ที่มีอยู่มากมายก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุด

ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครูขาดแคลน ที่ทุกฝ่ายบอกวาระับรู้แล้วว่าปัญหาคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากโรงเรียนขาดครูที่ไม่พอสอนครบทุกวิชา หรือไม่พอสอนครบชั้น แต่มาจนถึงบัดนี้ โรงเรียนจำนวนไม่น้อยโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กก็ยังขาดแคลนครูอยู่อย่างมากมายเช่นเดิม

ปัญหาด้านคุณภาพของครูและผู้บริหาร
ที่ปัจจุบันนี้คงต้องยอมรับความจริงกันว่ายังมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนมากไม่น้อยขาดคุณภาพ
ยังไม่เป็นครูหรือผู้บริหารมืออาชีพด้วยด้อยทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจในวิทยาการใหม่ ๆ

ขาดความเข้าใจและไม่ให้ความสำคัญหลักสูตรสถานศึกษากับการนำไปสู่การปฏิบัติจริง
เพื่อให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างจริงจัง ผู้บริหารขาดประสิทธิภาพ
การบริหารจัดการและแนวทางการพัฒนา ครูยังไม่ปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนให้ทันยุคทันสมัยเหตุการณ์ รวมถึง
การขาดซึ่งอุดมการณ์และจรรยาบรรณในวิชาชีพครู
ทำให้ความมุ่งมั่นทุ่มเทกับการแก้ปัญหาและพัฒนาเกิดขึ้นไม่เต็มที่ ได้เวลา ได้ความสามารถที่มีอยู่อย่างแท้จริง

ปัญหาด้านนโยบายการจัดการศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพ
โดยส่วนใหญ่เป็นนโยบายรายบุคคลที่เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ไม่สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ และแผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ของประเทศ
เมื่อนโยบายมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาการดำเนินงานของภาคปฏิบัติจึงทำขึ้นเพื่อให้มีไว้ตรวจสอบและรายงาน
ผลให้หน่วยเหนือทราบมากกว่าที่จะนำไปพัฒนาเด็กอย่างแท้จริง

ปัญหาต่อมาก็คงเป็นงานที่ทำเพื่อสนองภารกิจของหน่วยงานที่เกิดขึ้นตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และ
สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ที่ได้มีการวัดประเมินผลกันอย่างต่อเนื่อง
ซึ่งวิธีการวัดและประเมินผลที่วางนี้ก็ใช้หลักเกณฑ์และเนื้อหาเป็นไปบรรทัดเดียวกันทั้งประเทศ
โดยไม่ได้นำถึงบริบท ความต้องการของผู้เรียน ของท้องถิ่น หรือความพร้อมในการจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่
และเมื่อได้ผลพบอุปสรรคปัญหาได้แล้วก็ไม่ได้ช่วยเหลือแก้ไข เมื่อปัญหาเก่ายังไม่ได้รับการแก้ไข
การประเมินและวัดผลครั้งใหม่ก็ยังคงดำเนินการต่อไปอีก ปัญหาซ้ำ ๆ
จึงเกิดขึ้นเป็นวัฏจักรกลับมาให้วิพากษ์วิจารณ์กันเช่นเดิมอีก
ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้นอกจากจะไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาแล้วยังเป็นการเพิ่มงานเอกสารและธุรการ
ให้กับครูอีกจำนวนมาก ส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนลดลง
รวมถึงพลอยทำให้ครูจำนวนหนึ่งหลงทางกับการพัฒนาเด็กเพราะแทนที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กตามศักยภาพ
ที่มีอยู่กลับไปมุ่งเป้าพัฒนาสนองกับวิธีการประเมินและวัดผลด้วยวิธีการที่กล่าวมา

ซึ่งปัญหาการจัดการศึกษาของไทยยังมีประเด็นขบถย่อยอีกไม่น้อยที่เข้ามารบกวนเวลาการสอนของครู
อย่างกรณีนี้หน่วยงานต้นสังกัดและนอกสังกัดกำหนดโครงการ กิจกรรม ส่งไปให้โรงเรียนดำเนินการ
โดยลืมนึกถึงความจำเป็นจริงว่าครูมีหน้าที่สอนเด็กไม่ใช่เป็นบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องมารองรับงานที่เจ้าหน้าที่ส่วน
กลางคิดให้ปฏิบัติ แถมที่หนักสุดก็คือ ต้องรายงานให้ทราบอย่างเร่งด่วนอย่างที่เราเห็นกันอยู่
ดังนั้นหากหวังต้องการพัฒนาเด็กให้เกิดคุณภาพเต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมที่จะก้าวสู่ประชาคมอาเซียนอย่าง
มีศักดิ์ศรีแล้วก็ขอให้ครูได้ทำหน้าที่สอน ศึกษาวิเคราะห์หาหนทางที่ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม ร่วมกับครูพากันทำ
ผู้บริหารสถานศึกษาได้บริหารจัดการเรื่องคุณภาพการศึกษาอย่างเต็มที่
พร้อมทั้งแก้ปัญหาที่ได้นำเสนอในเบื้องต้นให้ได้ก็เชื่อว่าจะทำให้คุณภาพชีวิตของเด็กดีขึ้นมากกว่าที่จะไปคิดเปลี่ยนแปลงแก้ไข
อยู่กับโครงสร้างเพียงอย่างเดียว

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อต้องมีการปรับโครงสร้างเพื่อเพิ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.)
จากที่มีอยู่ 42
แห่งให้ครบทุกจังหวัดกันอีกก็ขอให้ทำเพื่อคุณภาพการศึกษาของเด็กอย่างแท้จริงไม่ใช่มีผลประโยชน์อื่นเกี่ยวกับอำนาจ
ตำแหน่งและซี แอบแฝงอยู่ อย่างที่ผ่านมา
และที่สำคัญในการคิดปรับโครงสร้างใหม่นี้ก็ควรคิดอย่างเป็นระบบเพราะหากคิดเพิ่มเติมแต่ สพม. อย่างเดียว
คิดว่าปัญหาคงไม่จบ เพราะแค่แนวคิดนี้ออกมาก็มีฝ่ายประมุขศึกษาบางส่วนออกมาแสดงความไม่เห็นด้วยแล้ว
เพราะเกรงว่าอำนาจในส่วนที่เป็นคณะกรรมการต่าง ๆ จะต้องถูกยกเลิกไป ซึ่งสุดท้ายแล้วก็ยังไม่ได้นึกหวังเด็กอยู่ดี
หรือไม่อีกหนอยก็คงออกมาเรียกร้องให้เกิดหน่วยงานต้นสังกัดแยกออกเป็น

กรมประมงและกรมมัธยมกันอีก ด้วยบริบทของการพัฒนาเด็กในแต่ละระดับไม่เหมือนกัน ซึ่งแนวคิดการแยกประถมและมัธยมใน สพฐ. ปัจจุบันก็เริ่มมีให้เห็นกันแล้วที่มีการตั้งสำนักมัธยมและสำนักประถมศึกษาเกิดขึ้นเมื่อต้องมีการปรับในระดับเขตพื้นที่ การศึกษาก็น่าจะถือโอกาสปรับโครงสร้างในส่วนกลางไปในคราวเดียวกันเลย โดยให้มีสำนักงานที่เทียบเท่ากรมเกิดขึ้นใน สพฐ. สัก 3 สำนัก คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการมัธยมศึกษาและสำนักบริหารงานวิชาการเช่นเดียวกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา ที่มีหน่วยงานทั้ง กศน. สช. และ ก.ค.ศ. เทียบเท่ากรมอยู่ในสังกัด เพื่อให้การบริหารจัดการสอดคล้องกับการพัฒนาเด็กในแต่ละระดับมากยิ่งขึ้น เพราะเมื่อคิดถอยหลังลงคลองกันแล้วก็จะทำกันตั้งแต่วันนี้ดีกว่าปล่อยให้เสียเวลาไปเรื่อย ๆ แล้วค่อยมาคิดทำกันในภายหลัง หากคิดจะทำแล้วก็อย่ามัวเขินอายว่าจะต้องหันกลับไปไซของเก่า เมื่อรู้ว่าเดินหน้าไปแล้วผิดพลาดสุขยอมถอยหลังมาตั้งหลักใหม่คงไม่ใช่เรื่องน่าอาย แต่ถาเดินหน้าไปแล้วเกิดความผิดพลาดผู้ที่ได้ประโยชน์กลับเป็นผู้ใหญ่แต่เด็กไม่ได้รับประโยชน์อย่างนี้สิน่าอายกว่า.

กลิ่น สระทองเนียม

ที่มา [หนังสือพิมพ์เดลินิวส์](#) วันอังคาร ที่ 25 ตุลาคม 2554